

Quim Gibert (psicòleg)

Quan parles espanyol, no ho decideixes tu

No sempre arribem a tenir coneixement de molts dels missatges que rebem al cap del dia. Hi ha estímuls emesos sota determinades condicions que ens passen inadvertits. És a dir, hi ha missatges que, presentats en un interval de temps massa breu, només són captats inconscientment. Aquestes activitats mentals, però, tenen repercussions en la vida psíquica de la persona i en les seves reaccions. Les percepcions sensorials que no arriben al nivell de la consciència són conegudes amb el nom de subliminars.

Aquesta mena de percepcions permet que la comunicació subliminar es faci servir com un mecanisme psicològic per a crear atmosferes coercitives. Douglas Rushkoff, professor de cultura virtual de la Universitat de Nova York, assegura que els dissenyadors d'aquests entorns coercitius accedeixen a alguns dels principals controls de la nostra conducta.

És així com poden fer que ens sentim atrets o allunyats d'un determinat àmbit, o que tinguem inexplicables sentiments d'ansietat o seguretat, per posar-ne dos casos. Rushkoff ha estudiat la conformació d'aquestes estructures i ambientacions coercitives en els colors, els sons i les olors que operen en l'impuls consumista de la clientela dels grans centres comercials nord-americans: «es prepara un escenari, es neutralitzen les defenses del client potencial i es provoquen respostes emocionals». Per aconseguir, però, que l'entorn esdevingui creador d'influències emocionals cal haver pogut desarmar prèviament el col·lectiu al qual van dirigits els estímuls. És a dir, cal haver pogut desorientar-lo o haver-li fet perdre les senyes d'identitat com a pas previ.

En aquest sentit, el comentarista d'un reportatge del programa 30 minuts de TV3, emès el 23.01.02, constata que gairebé totes les dones egípcies van amb xador. A hores d'ara ningú les hi obliga; no obstant això, el porten. És veritat que temps enrere no tenien cap altra opció: havien de dur el

xador tant sí com no. Ara que ja no cal, molts interpreten que ho fan per la forta religiositat imperant a l'Egipte contemporani. Alguns altres reforcen aquesta opinió manifestant que hi ha una pressió ambiental que ho afavoreix, amb la qual cosa a l'Estat egipci ja no li cal imposar-lo. Podem afirmar que la dona de l'Egipte d'avui ha quedat desarmada en el seu lliure pensament religiós? Sigui com sigui, és una evidència que les egípcies han perdut capacitat de decisió personal: quan duen el xador, no el duen perquè ho han decidit, sinó perquè tot juga a favor d'anar amb aquesta peça de roba.

No és un símptoma de desarmament emocional, cap a les nostres coses, que els catalanoparlants es passin a l'espanyol a la primera de canvi? A aquestes alçades gairebé tothom entén el català. A més, fa 25 anys que va deixar de ser una llengua prohibida en la majoria dels seus usos. Tot i així, una pressió ambiental, de la qual poques vegades tenim consciència, provoca que els catalans no suportem mantenir habitualment una conversa en la nostra llengua amb un castellanoparlant local. Aquesta situació ens supera de tal manera que impedeix que decidim lliurement la llengua, i que acabem parlant en espanyol sense haver-ho triat conscientment; aquesta opció lingüística ve determinada per l'entorn en què ens movem: una Catalunya on l'espanyol és cada cop més present en l'ús interpersonal, davant la indiferència dels catalans.

No és un poble descentrat i sense timó aquell qui renuncia tan fàcilment a parlar la seva llengua en el seu propi territori? Per això, als pocs que sempre el parlen, els cal fer un doble esforç, sovint estressant, pel simple fet de no deixar d'expressar-se en català amb un castellanoparlant. Us imagineu un alemany que es sentís incòmode per parlar en alemany a Alemanya? Qui pensi que quan parla espanyol ho fa per pròpia voluntat, el convido a fer servir només el català durant uns dies. Qui accepti el repte, és possible que aleshores tingui por de ser refusat i senti una ansietat anticipada poc abans de fer-lo servir a totes hores. I és precisament aquesta inseguretat, aquesta dependència envers la reacció de l'interlocutor castellanoparlant, pràcticament sempre infundada, la que determina que els catalans vagin ara per ara a remolc lingüísticament de

l'espanyol. Qui viu pendent de tenir contents els altres, ben poca cosa pot decidir.